

Stanowisko Fundacji WWF Polska w sprawie budowy stopnia wodnego w Siarzewie

Fundacja WWF Polska od ponad 20 lat czyni starania, aby rozwiązania poważnych problemów środowiskowych i społecznych, jakie stwarza stopień wodny na Wiśle we Włocławku zostały wypracowane w oparciu o solidne naukowe podstawy, w partycypacyjnym procesie gwarantującym również udział przyrodniczych organizacji pozarządowych. Niestety, do takiej dyskusji na temat przyszłości Stopnia Wodnego Włocławek i Zbiornika Włocławskiego nigdy nie doszło. Zamiast tego od lat rozpowszechniane są rozmijające się z prawdą informacje o znaczeniu Stopnia Włocławek dla zarządzania ryzykiem powodziowym oraz o konieczności budowy kolejnej zapory wodnej na dolnej Wiśle w Siarzewie, której celem byłoby „podparcie” starzejącego się Stopnia Włocławek.

Groźba poważnej powodzi zatorowej na Zbiorniku Włocławskim w lutym bieżącego roku po raz kolejny pokazała, że wciąż brak jest długofalowej, opartej na faktach i racjonalnej pod względem ekonomicznym koncepcji definitywnego rozwiązania problemów stwarzanych przez Stopień Wodny Włocławek. W związku z powyższym, w trosce o bezpieczeństwo mieszkańców okolic Płocka, Włocławka i doliny Wisły powyżej Zbiornika Włocławskiego oraz w trosce o unikatowe walory przyrodnicze Wisły i racjonalność wydatkowania środków publicznych, Fundacja WWF Polska stwierdza, że:

- 1. Planowany stopień wodny w Siarzewie nie ma żadnego istotnego znaczenia dla bezpieczeństwa powodziowego.** Dla spłaszczenia fali powodziowej ma znaczenie najwyżej neutralne, a w niektórych sytuacjach może nawet zwiększać zagrożenie powodzią, jak pokazały wyniki modelowania - w efekcie wybudowania zbiornika poniżej Włocławka kulminacja fali powodziowej na Dolnej Wiśle może być nawet wyższa, niż przed jego powstaniem¹.

2. **Zbudowanie kolejnej zapory na Wiśle spotęguje problem powstawania powodzi zatorowych.** Zbiornik Włocławek generuje poważne zagrożenie powodziowe, zwiększając ryzyko powstawania zatorów lodowych, czego przykładem są powódź zatorowa na Zbiorniku Włocławskim w roku 1982 oraz zagrożenie powodzią zatorową Płocka w lutym roku 2021. Po zbudowaniu zapory w Siarzewie z zatorami lodowymi będziemy musieli radzić sobie w dwóch miejscach jednocześnie.
3. **Zbudowanie zapory w Siarzewie pogłębi problem suszy.** Zbiorniki zaporowe zatrzymują wodę w jednym miejscu, zaburzając jej dystrybucję do okolicznych obszarów. Poniżej zbiornika siła erozyjna wody wypłukuje materiał z dna, obniżając jego poziom. To prowadzi do spadku poziomu wód w rzece, a w rezultacie także wód gruntowych, co powoduje lokalnie susze. Woda w zbiorniku stoi, nie jest niesiona nurtem, a więc nagrzewa się i paruje szybciej niż płynąca woda w rzece.
4. **Stopień Wodny Włocławek, pomimo silnej erozji dna Wisły poniżej zapory wodnej, nie jest zagrożony katastrofą budowlaną i nie ma potrzeby budowy kolejnego stopnia wodnego na Wiśle dla „podpierania” Stopnia Włocławek, ponieważ:**
 - a. w latach 2013 - 2015 za kwotę ok. 115 mln PLN Stopień Wodny Włocławek został wyremontowany, co wpłynęło na poprawę stanu technicznego obiektów stopnia wodnego Włocławek²;
 - b. Nawet jeśli założymy, że dla zapewnienia trwałego bezpieczeństwa stopnia wodnego we Włocławku rzeczywiście konieczne jest podniesienie poziomu zwierciadła wody poniżej tego stopnia, to cel ten nie wymaga budowy zapory w Siarzewie. Taki sam efekt podniesienia poziomu wody i „podparcia” stopnia Włocławek może być osiągnięty poprzez budowę niewielkiego stopnia piętrzącego, położonego w odległości kilkuset metrów poniżej zapory stopnia Włocławek. Takie rozwiązanie spowoduje o wiele mniejsze negatywne skutki dla środowiska i ludzi niż budowa stopnia Siarzewo.
5. **Budowa elektrowni na zaporze w Siarzewie NIE jest istotna z perspektywy polskiej energetyki i jest NIEOPŁACALNA:**
 - koszty inwestycyjne zainstalowania turbin o mocy 80MW na stopniu wodnym Siarzewo są 6-krotnie wyższe niż inwestycje w energetykę solarną lub wiatrową. Taką samą ilość energii można wyprodukować w tym rejonie Polski alternatywnymi i mniej szkodliwymi dla środowiska metodami - łącząc inwestycje w energetykę solarną, wiatrową i w biogazownie

- powstały w ten sposób mix energetyczny byłby nie tylko mniej szkodliwy dla środowiska niż elektrownia wodna, ale również znacznie lepiej dopasowany do potrzeb energetycznych kraju, gdyż:
 - a) w przypadku hydroelektrowni na Wiśle najniższa produkcja energii w skali roku przypada na miesiące letnie ze względu na niski stan wody w rzece; na ten sam okres przypadają ograniczenia w produkcji energii z elektrowni węglowych zlokalizowanych wzdłuż Wisły, ze względu na problemy z dostarczeniem odpowiedniej ilości wód chłodniczych;
 - b) maximum energii z połączenia produkcji elektrowni solarnych, wiatrowych i biogazowych przypada właśnie na miesiące letnie, dzięki czemu taki mix energetyczny znacznie lepiej odpowiada na zapotrzebowanie na energię i lepiej spełnia funkcję stabilizacji systemu energetycznego kraju.

5. Budowa stopnia wodnego na dolnej Wiśle w Sierzewie byłaby niezgodna z polskim i unijnym prawodawstwem², ponieważ:

- a. znacząco wpłynie na co najmniej 3 obszary Natura 2000: Włocławska Dolina Wisły, Nieszawska Dolina Wisły i Dolina Dolnej Wisły² ;
- b. zagrazi realizacji celów środowiskowych co najmniej 4 Jednolitych Części Wód Powierzchniowych rzecznych: Wisły od Wdy do ujścia, Wisły od dopł. z Sierzchowa do Wdy, Wisły od granicy Regionu Wodnego Dolnej Wisły do dopł. z Sierzchowa, Wisły od wypływu ze Zb. Włocławek do granicy Regionu Wodnego Środkowej Wisły, które łącznie stanowią cały odcinek Wisły od zapory we Włocławku do ujścia do Bałtyku.
- c. zaprzepaści szanse na osiągnięcie dobrego stanu wód, który nakłada na państwa członkowskie UE Ramowa Dyrektywa Wodna. Inwestycja ta nie spełnia warunków odstępstw od osiągnięcia celów Dyrektywy Siedliskowej oraz warunków odstępstw od osiągnięcia celów środowiskowych Ramowej Dyrektywy Wodnej, gdyż każdy z interesów społecznych, które miałyby zrealizować budowa stopnia wodnego w Sierzewie (np. dotyczących produkcji energii, transportu) może być zrealizowany w alternatywny, mniej szkodliwy dla środowiska i racjonalny ekonomicznie sposób.

6. Budowa stopnia wodnego na dolnej Wiśle w Sierzewie zagrazi wdrożeniu w Polsce Planu Akcji HELCOM dla jesiotra, do którego Polska jako kraj się zobowiązała na mocy Konwencji HELCOM, CITES i Dyrektywy Siedliskowej, gdyż w wyniku wybudowania zapory wodnej i zbiornika:

- a. zostanie definitywnie przekreślona szansa na odtworzenie korytarza migracyjnego, jaki dla jesiotra ostronosego stanowi dolna Wisła – nawet pomimo wybudowania efektywnych przepławek jesiotry nie będą w stanie pokonać bariery ekologicznej i behawioralnej, jaką będą stanowiły zbiorniki zaporowe o łącznej długości ok. 80 km;
- b. zostaną nieodwracalnie zniszczone dogodne siedliska tarłowe jesiotra, jakie wytworzyły się na wyerodowanym odcinku Wisły poniżej stopnia wodnego Włocławek.

7. Budowa zapory w Siarzewie przyczyni się także do zwiększenia emisji gazów cieplarnianych. W środkowej i dolnej części zbiornika zaporowego osadza się materia organiczna, która latem w warunkach beztlenowych rozkłada się, powodując wydzielanie się gazów cieplarnianych (m.in. metanu) i substancji toksycznych (amoniak, siarkowodór). Jak pokazują badania³, ilość gazów cieplarnianych wydzielanych na jednostkę wytwarzanej energii może być w przypadku elektrowni wodnych (zbiorników zaporowych) nawet 4 krotnie wyższa, niż w przypadku konwencjonalnej energetyki węglowej. Co więcej, już Zbiornik Włocławski ma najwyższe wśród wszystkich zbiorników zaporowych w Polsce tempo ebulicji metanu⁴ (czyli uwalniania bąbli gazowych w płytkich warstwach zbiorników), a wybudowanie kolejnego obok niego zbiornika tylko pogłębi ten problem.

8. Obecnie ponad 50% gatunków ryb w Polsce jest zagrożonych wyginięciem lub ich występowanie jest zależne od działań człowieka⁵ (np. zarybień). Budowa stopnia Siarzewo wyłącznie pogorszy tę sytuację:

- a. spowoduje odcięcie 69 601 km rzek dla migracji ryb, w tym ryb dwuśrodowiskowych, skrajnie zagrożonych: ich populacje już spadły o 93%, a zaporą będzie prowadziła tylko do pogłębienia tego spadku i w efekcie kryzysu bioróżnorodności;
- b. uniemożliwi migrację i w efekcie doprowadzi do załamania się lub całkowitego wyginięcia populacji troci wędrownej, łososia i certy w dorzeczu Wisły (a już sam stopień Włocławek potężnie ograniczył migracje tych gatunków);
- c. zbiorniki zaporowe powstałe na skutek przegrodzenia rzeki stopniem są doskonałym rezerwuarem gatunków obcych i inwazyjnych. W samym zbiorniku Włocławek występuje już 7 gatunków inwazyjnych ryb i 2 inwazyjne gatunki małży^{6,7}. Zbiornik Siarzewo pogłębi ten problem i spotęguje ich dalsze rozprzestrzenianie się w wodach Polski połączone z wypieraniem przez nie rodzimych gatunków. Badania pokazują jasno, że gatunki obce do 300 razy częściej występują w zbiornikach zaporowych niż w naturalnych jeziorach. W polskiej ichtiofaunie ok 30% to gatunki

obce i inwazyjne, a trend ten będzie wzrastał wraz z globalnym ociepleniem.

9. Wybudowanie zbiornika Siarzewo wpłynie korzystnie na rozwój turystyki tylko przez pierwsze lata jego trwania, potem zacznie wpływać **znacząco negatywnie (a wpływ ten będzie się z każdym kolejnym rokiem nasilał), poprzez zagrożenie toksycznymi dla ludzi i zwierząt sinicami oraz masowymi, uciążliwymi dla ludzi wylęgami ochotek (Chironomidae).**

- a. Zbiornik będzie płytki, o dużej powierzchni, szybko nagrzewający się i z dużą ilością zalanej wodą, gnijącej materii organicznej na dnie – stworzy to idealne warunki dla zakwitów toksycznych sinic. Zakwity sinic pojawią się już praktycznie co roku na Zbiorniku Siemianówka, powodując wyłączenie Zbiornika z użytkowania na wiele dni: w tym użytkowania kąpielowego czy wędkarskiego, czyli głównych motorów napędzających turystykę lokalnie.
- b. Masowe pojawianie się ochotek jest już utrapieniem dla mieszkańców okolic Zbiornika Włocławskiego^{8,9}, w tym Płocka, powodując, że inwestycje i atrakcyjne turystycznie miejsca (np. domki letniskowe i mariny) stają się bezużyteczne. Pojawianie się ochotek w 2016 roku powodowało, że mieszkańcy Płocka nie wychodzili wieczorem z domów i szczelnie zamykali okna. Ponadto, koszty usuwania wylęgów ochotek są tak wysokie, że już obecnie rezygnuje się z tych działań. Płytki i szybko nagrzewający się Zbiornik stwarza znakomite warunki dla rozwoju larw w Zbiorniku Włocławskim - wybudowanie kolejnego, podobnego Zbiornika Siarzewo spotęguje ten problem, hamując rozwój turystyki w tym regionie.

Fundacja WWF Polska stanowczo sprzeciwia się budowie stopnia wodnego w Siarzewie, gdyż nie rozwiąże on problemów związanych z erozją dna i zaburzeniem funkcjonowania rzeki poniżej zapory we Włocławku, ani nie zapewni zabezpieczenia przed powodzią. Inwestycja ta zniszczy kilkadziesiąt kilometrów cennej i unikatowej rzeki, jaką jest Wisła; wpłynie negatywnie na wiele siedlisk na obszarze całej zlewni i przyczyni się do drastycznego spadku populacji ryb wędrownych. Budowa zapory w Siarzewie w istotny sposób złamie prawodawstwo unijne - wymogi Ramowej Dyrektywy Wodnej oraz Dyrektywy Ptasiej i Siedliskowej.

¹ Fundacja WWF Polska. 2012. Ocena wpływu zbiornika Włocławek oraz planowanego stopnia i zbiornika w Siarzewie na warunki przepuszczania wielkich wód na podstawie powodzi z maja 2010. Maszynopis. Warszawa.

https://straznicy.wwf.pl/wp-content/uploads/2018/10/Stopie%C5%84_Siarzewo_W%C5%82ocla_wek_znaczenie_dla-zarz%C4%85dzania_ryzykiem_powodziowym-1.pdf

² Odwołanie Fundacji WWF Polska od decyzji nr 124/2017 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dn. 29.12.2017 r., znak: WOO.4233.3.2016.KŚ.29

³ <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0169534717302380>

⁴ https://www.researchgate.net/profile/Adriana-Trojanowska-Olichwer/publication/256304070_EMISSION_OF_METHANE_FROM_SEDIMENTS_OF_SELECTED_POLISH_DAM_RESERVOIRS/links/00b7d5224667f32c25000000/EMISSION-OF-METHANE-FROM-SEDIMENTS-OF-SELECTED-POLISH-DAM-RESERVOIRS.pdf

⁵ https://www.iop.krakow.pl/files/66/spis_pelne_teksty_1_2009.pdf

⁶ Radtke G., Bernaś R., Płachocki D., Prus P., Wiśniewolski W., 2018. Czy tama we Włocławku nadal wpływa na ichtiofaunę dolnej Wisły? Niektóre dane ichtiologiczne i środowiskowe. Roczniki naukowe polskiego związku wędkarskiego 31: 21-56.

⁷ Bonk M., Bobrek R., 2017. Kolejne stwierdzenie szczytów chińskiej w dorzeczu Wisły. Wszechświat (1) 7: 214-215

⁸ <http://petronews.pl/roje-ochotek-nad-wisla-w-nocy-wygladaja-jak-snieg/>

⁹ <http://petronews.pl/ochotki-nie-do-usuniecia-zbyt-wysokie-koszty/>